

Vad hände på BiSsalong 2: Tradition och förnyelse?

Tobias Willstedt refererar och reflekterar

Om den första salongen **BiSsalong 1: Varför vill du jobba på folkbibliotek** rörde sig mer om aktuella händelser, om vad det innebär att vara bibliotekarie här och nu, var **BiSsalong 2: tradition och förnyelse** något mer tillbakablickande. Genom en förståelse av det som har varit kan vi också få tydligare bild av vad som händer nu. Och de ämnen som BiSsalong 2 tog upp stimulerade verkligen till reflektion över samtiden.

En skara bissare och andra intresserade träffades onsdag 11 maj på Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek där BiS egen Mats Myrstener

och Per Sundgren, lektor på Södertörn, delade med sig av sin djupa kunskap om det svenska folkbiblioteksväsendet och visade hur de ämnen som diskuterades i början på 1900-talet fortfarande är aktuella. Mats Myrstener inledde med att förklara att man under modernismen alltid ville blicka framåt, sträva mot morgondagen, och alltså alltid premiera förnyelse framför tradition. Mats, som menar att vi fortfarande befinner oss i modernismen, ställde underförstått frågan att det också är så vi ser på folkbiblioteksverksamheten idag – förnyelse framför allt. Men är det alltid av godo?

Interiör från Barn och ungdomsbiblioteket på Drottninggatan 65. Foto: Stockholmskällan. www.stockholmskallan.se

Början av 1900-talet

Med denna tanke i bakhuvudet får vi sedan följa med Mats tillbaka till början av 1900-talet, till Valfrid Palmgren och Stockholm stadsbiblioteks första chef Fredrik Hjelmqvists tid. Vi får höra hur högerkvinnan Valfrid Palmgren blir det skattefinansierade öppna folkbibliotekets fanbärare i Sverige. Hur liberalen Fredrik Hjelmqvist försvarade förekomsten av kommunistisk litteratur på Stadsbiblioteket i yttrandefrihetens och jämfviktens namn. Man var medveten om att det måste finnas en balans mellan höger- och vänsterlitteratur på biblioteket för demokratins skull. Helt enkelt berättar Mats om hur den ideologi som vår biblioteksverksamhet idag bygger på uppkommer och befästs. Men det är också en tid då bibliotekarier var smakdomare och hade en mer auktoritär roll än idag.

Biblioteket som smakdomare

Per Sundgren tar vid där Mats slutar och ger sitt perspektiv på saker och ting. Per tar sin utgångspunkt i folkbiblioteket som smakdomare, att folkbiblioteket då faktiskt fungerade som något av en fostringsanstalt för arbetarklassen och kanske gör det än idag. Jag uppfattade att hans frågeställning var om det folkbibliotek som Palmgren och Hjelmqvist representerade var ett emancipatoriskt projekt för arbetarklassen eller om det faktiskt delvis hade en repressiv funktion. Den kultur som arbetarklassen uppskattar har aldrig ansetts fin nog. Mats och Per lyfter tillsammans exemplet att skönlitteratur i Hjelmqvists bibliotek värderades mycket lägre än facklitteraturen. Skönlitteratur värderades högt av arbetarklassens familjer för underhållningen. Jag vill någonstans läsa in i Sundgrens resonemang att arbetarklassens frigörelse måste vara deras eget verk och inte komma från någon annan. Och jag kan fundera på om Palmgrens skattefinansierade bibliotek kanske hade udden riktad mot tidens folkrorelsedrivna bibliotek (ABF drev ju vid tiden många bibliotek för arbetare). Folkbiblioteken av idag försöker också vara ”neutrala” när något sådant egentligen inte ens existerar, utan vad som anses vara neutralt påverkas av vilka krafter som har hegemoni i samhället. Per berättar också om den socialdemokratiska pionjären August Palm som var av åsikten att en lösning på ”bildningsfrågan” inte var en lösning på arbetarklassens problem om man inte också ändrade på maktförhållandena i samhället.

Vill biblioteken nå arbetarklassen?

Med utgångspunkt i Mats och Pers redogörelser släpps sedan diskussionen fri och det blir en precis ett så livfullt och spännande samtal som man kan hoppas på när en grupp bibliotekarier samlas.

Huruvida arbetarklassen idag besöker Sveriges folkbibliotek kom givetvis upp och svaret är ju att det inte ser så himla bra ut. BiS Lena Lundgren frågar sig varför man inte längre prioriterar den uppsökande verksamheten som är effektiv för att nå de grupperna. Istället läggs pengar på andra saker, till exempel tunnelbanebibliotek på Östermalm. Av detta kan man dra slutsatsen att det inte längre finns lika stark vilja hos tjänstemännen och politikerna att nå arbetarklassen. Många av oss ifrågasätter om folkbiblioteken av idag egentligen bygger sin verksamhet på någon samhällsanalys, många kommuner har till exempel biblioteksplaner som inte verkar ta någon hänsyn till sammansättningen av de lokalsamhällen som folkbiblioteken är menade att tjäna.

Jaga statistik?

Medier och mediernas innehåll är också en stor fråga under kvällen. Under Palmgren och Hjelmqvist värderade bibliotekarierna i mycket högre grad än idag böckernas innehåll. Idag jagar folkbiblioteken efter bra statistik på ett annat sätt än på pionjärenas tid och de som jobbar med medierna får då andra prioriteringar.

Idag jagar folkbiblioteken efter bra statistik på ett annat sätt än på pionjärenas tid och de som jobbar med medierna får då andra prioriteringar

Vi konstaterar ändå att de som jobbar på bibliotek ofta värderar vad som finns på biblioteket på ett annat sätt än de som besöker dem. Till exempel frågar besökarna ofta efter stora boksamlingar medan det går en trend bland bibliotekarierna att istället vilja ha den senaste tekniken på biblioteket. Här skulle man kunna läsa in den kamp mellan tradition och förnyelse som Mats åberopade i början av BiSsalongen. Men själv minns jag något som Nick Jones sade under den första BiSsalongen, att vi kanske är för snara att se uppbrott istället för kontinuitet. Är vi för snabba för att se konflikter när folkbiblioteken i själva verket bygger sin verksamhet på samma värderingar som vi har gjort innan?

Biblioteksritningar

Mats visade oss också under kvällen biblioteksritningar från början av 1900-talet som var väldigt spännande att se. Vi var flera som reagerade på hur många sittplatser det fanns i de gamla biblioteken. Och det faktum att barnavdelningen var lika stor som vuxenavdelningen. Det krossade mina föreställningar om de gamla biblioteken som enorma boklager för vuxna besökare. Nyttigt att se.

Jag var nog inte ensam med att gå från BiSsalongen med känslan av att ha blivit berikad med nya kunskaper och med tillfredställelsen av att ha reflekterat kring ett angeläget ämne tillsammans med andra. Tack Mats Myrstener och Per Sundgren för detta. Vi syns på nästa BiSsalong!